

перевертають усю сукупність стосунків»[1]. Простори, що суперечать усім іншим місцям розташування, Фуко якраз називає гетеротопіями.

Специфічна функція гетеротопій - це відображення стану справ в суспільстві, а мегаполіс є індикатором внутрішніх конфліктів і відмінностей. Тому виникнення цих просторів і далі супроводжуватиме трансформацію сфер публічного і приватного, яка триває в місті з тих самих пір, як Фуко ввів цей термін у філософський контекст.

Одним з методів аналізу терміну «гетеротопія» можна визнати своєрідну «примірку» цього поняття до сучасного мегаполісу. Сам Фуко вибудовує більшість тез навколо конкретних прикладів, при цьому відмічає, що загальні для цивілізацій гетеротопії постійно міняються, приймаючи різні форми залежно від соціального контексту. Тому дослідження нових типів і аналіз функцій існуючих гетеротопій стає актуальним завданням оновлення технік і технологій містобудування.

Як висновок, доречно наголосити, що в мегаполісах на зміну цінностям зазначених вище філософій необхідно просувати нові цінності філософії гуманізму і демократії. Актуальними її цінностями сьогодні є не формальні, а реальні гарантії цінності людини як особистості, мирне співіснування, самоцінність життя, захист прав, свободи особистості, забезпечення справедливості, соціальної рівності, демократії, дружби між людьми. Найактуальнішими на сьогодні соціально-гуманістичними цінностями автором визначені самоцінність людини, невідчужуваність її прав і свобод, соціальне становлення суверенної, гармонійної особистості, забезпечення миру, демократичний розвиток гуманного суспільства, поліпшення добробуту людей, їхнього здоров'я і безпеки.

Список використаних джерел та літератури:

1. Фуко М. Другие пространства // Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи, выступления и интервью. - М., 2006. - Ч. 3.

*Клюшниченко Євген Єлисійович, доктор технічних наук, професор;
Осипенко Катерина Валеріївна, аспірантка,
кафедра міського господарства КНУБА*

ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ ТА ІНДЕКС СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ІНДИКАТОРИ ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Основою успішної ефективної політики та вірних стратегічних далекоглядних рішень є аналіз реальних статистичних даних. Визначити комплексний рівень розвитку країни, керуючись кластерами показників, можливо завдяки *Індексу людського розвитку – ІЛР*

(Human Development Index – HDI) та *Індексу стану навколишнього середовища – ІСНС* (Environmental Performance Index – EPI) .

Індекс людського розвитку, або ІРЛП – Індекс розвитку людського потенціалу (до 2013 року), дає інтегральну оцінку формування розвитку населених пунктів та країни в цілому в трьох основних секторах: гідний рівень життя людей, доступ до навчання та тривалість життя. З 2010 року техніку розрахунків було змінено у двох секторах. *Гідний рівень життя* почали вимірювати валовим національним доходом (ВНД) на душу населення в доларах постійної купівельної спроможності рівня 2011 року, конвертованих за коефіцієнтами переходу на паритет купівельної спроможності (ПКС)[3]. *Рівень освіченості* населення почали визначати двома індикаторами: *середня кількість років навчання* – базові знання, термін на який може розраховувати дитина, йдучи до школи. *Очікувана кількість років навчання* для дорослих людей, старших за 25 років, є сумарним показником, який складається з періоду навчання у школах, професійно-технічних установах, вищих навчальних закладах, закладах післядипломної освіти тощо. Довготривале здорове життя вимірюється очікуваною *тривалістю життя при народженні* (у роках). Це усереднений показник періоду існування людини від народження до смерті при незмінності, сталості умов проживання в певній країні.

ІЛР був розроблений у 1990 р. пакистанцем Махбубом ель Хаком, спеціалістом з економіки. З 1993 р. використовується ПРООН у докладах з потенціалу людини. У 2018 році Організацією Об'єднаних Націй було презентовано звіт під назвою: "Індекси та показники людського розвитку: Оновлена статистика за 2018 рік" (*англ. orig. – Human Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update*). У документі зібрана статистична інформація 189 країн та територій, визнаних ООН за 2017 рік.

Індекс екологічної сталості – ІЕС (Environmental Sustainability Index - ESI) був вперше презентований на саміті Всесвітнього економічного форуму (Давос) в 2001 р. Враховує 22 комплексні індикатори, що охоплюють 67 параметрів, які допомагають оцінити прогрес країни на шляху до сталого розвитку, дати комплексну оцінку ситуації у країні, порівняти індикатори різних країн. У 2001 р. до Індексу екологічної сталості включили 122 країни. Тоді Україна посіла низьке 110 місце. Пізніше ІЕС отримав нову назву, яка зберігається на сьогодні – **Індекс стану навколишнього середовища – ІСНС** (Environmental Performance Index – EPI). У докладі за 2018 р., складеному Єльським центром екологічного права та політики та Колумбійським університетом, присутні 180 країн, оцінені за 24 показниками ефективності в десяти категоріях, що охоплюють *екологічне здоров'я* (40%) та *життєздатність екосистеми* (60%).

Політичними категоріями з екологічного здоров'я та життєздатності екосистеми є: *якість повітря, вода та каналізація, важкі метали, біорізноманіття та середовище існування, ліси, рибальство, клімат і енергетика, забруднення повітря, водні ресурси, сільське господарство*. Кожна політична категорія складається з одного або кількох індикаторів. Так, *вода*, що впливає на здоров'я, як політична категорія (12% групи з екологічного здоров'я), складається з індикаторів *доступу до санітарії* (6%) і *доступу до питної води* (6%). Категорія *якості повітря*, яке впливає на здоров'я (26% групи з екологічного здоров'я), включає індикатор *кількості домогосподарств, що використовують тверде паливо* (10,4% групи з екологічного здоров'я), індикатор *вмісту в повітрі ультра дисперсних часток $PM_{2,5}$* (7,8% відповідно) та *перевищення допустимої кількості часток $PM_{2,5}$ у повітрі* (7,8% відповідно). Індикатор *вмісту свинцю у повітрі* є єдиним для політичної категорії зі *вмісту тяжких металів* (2% групи з екологічного здоров'я). Показники дають оцінку прогресу на шляху до поставлених цілей з екологічної політики на національному та міжнародному рівнях, дає розуміння найкращих практик країн-лідерів таблиці ІСНС.

Аналіз Табл.1 і Табл.2 показує, що деякі країни мають тісну відповідність Індексу людського розвитку та Індексу навколишнього середовища. Більшість високорозвинених країн мають високі позиції рейтингів за обома індексами. У таких країнах як Швейцарія, Швеція, Японія розбіжність рангів є несуттєвою. Це означає, що соціальний та економічний розвиток в державах досягається шляхом збереження й підтримки екологічної підсистеми.

Позиція України за Індексом людського розвитку та Індексом стану навколишнього середовища відносно окремих вибіркового країн* (Табл. 1).

Країни	Індекс людського розвитку			Індекс стану навколишнього середовища		
	2005	2010	2017	2005	2010	2017
Україна	76	69	88	108	75	109
Польща	37	41	33	102	42	50
РФ	67	65	49	33	28	52
США	12	4	13	45	39	27
Норвегія	2	1	1	2	3	14
КНР	81	89	86	133	105	120
Туреччина	84	83	64	91	72	108

* Таблицю складено за допомогою вибіркового даних про ІЛР та ІСНС зі звітів Програми розвитку ООН та Єльського центру екологічного права та політики за 2005, 2010 та 2018 роки.

Багато країн з нижчим Індексом людського розвитку, мають низький показник екологічної ефективності, до таких належать Україна, США, Китай, Південна Корея, Польща, Туреччина. Це вказує на низьку якість соціального та економічного розвитку, який не забезпечує збереження й підтримку екологічної підсистеми, природної ресурсної бази. Інша група країн має досить високі екологічні рейтинги при досить низьких позиціях за ІЛР: Болгарія – 51 місце за Індексом людського розвитку і 30 місце за ІСНС, Албанія – відповідно 68 та 40 місця. Високі позиції з екологічної ефективності обумовлені нижчим розвитком економіки, що не задовольняє потреб населення та не сприяє формуванню сталого розвитку.

Табл. 2 Порівняльні позиції вибіркового країн та територій, визнаних ООН за ІСНС та ІЛР за звітами 2018 року

Країна	ІСНС	ІЛР
Швейцарія	1	2
Франція	2	24
Швеція	5	7
Фінляндія	10	15
Норвегія	14	1
Японія	20	19
Болгарія	30	51
Албанія	40	68
Польща	50	33
Південна Корея	60	22
Шрі-Ланка	70	76
Іран	80	60
Республіка Маврикій	90	65
Нігерія	100	157
Туреччина	108	64
Україна	109	88
Республіка Гватемала	110	127
КНР	120	86
Кенія	130	142
Бангладеш	179	136
Бурунді	180	185

* Таблицю складено за допомогою вибіркового даних про ІЛР та ІСНС зі звітів Програми розвитку ООН; та Єльського центру екологічного права та політики за 2005, 2010 та 2018 роки [3, с 22-25]; [4, Executive Summary, vii]

Науково-технологічна, соціальна, економічна та екологічна ситуація України на сучасному етапі має значні відставання, порівняно з більш розвиненими країнами світу. Україна у 2017 році за ІЛР посіла 88 позицію з 189 країн світу, а за ІСНС – 109 позицію зі 180 країн-учасників звітів. Для формування сталого розвитку населених пунктів України, необхідно притримуватись балансу потреб населення, економічного прогресу та збереження природних ресурсів і навколишнього середовища.

Список використаних джерел та літератури:

1. Food and Agriculture Organization of the United Nations FAO. – 2019; www.fao.org
2. UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. Human Development Reports; www.hdr.undp.org.
3. Human Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update. Online release – 2018, www.ua.undp.org/content/ukraine
4. Wendling, Z. A., Emerson, J. W., Esty, D. C., Levy, M. A., de Sherbinin, A., et al. (2018). 2018 Environmental Performance Index. New Haven, CT: Yale Center for Environmental Law & Policy. <https://epi.yale.edu/>.

Малиновський Валентин Ярославович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА СУБРЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Формуючи нову модель публічної влади, Україна має унікальну можливість запровадити ефективну систему, яка б дала можливість уникнути недоліків, притаманних існуючій територіальній організації влади, а також врахувати позитивний і негативний досвід країн Європейського Союзу. У процесі реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади, що розпочалося в Україні 1 квітня 2014 р., одним з найбільш дискусійних виявилось питання організації публічної влади на субрегіональному рівні. Стало цілком очевидним, що існуюча система публічного управління районом, закладена в Конституції України, не лише не відповідає сучасним вимогам щодо ефективності публічного управління, а є затратною для